

РЕШЕНИЕ

№ 1066

гр. София, 20.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, ХХIV КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 20.01.2023 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Росица Цветкова

ЧЛЕНОВЕ: Снежанка Кьосева

Силвия Мичева-Димитрова

при участието на секретаря Таня Миткова и при участието на прокурора Милен Ютеров, като разгледа дело номер **10660** по описа за **2022** година докладвано от съдия Росица Цветкова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство по чл. 208 и сл. АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС.

Образувано е по касационни жалби на Ц. Ц., действащ чрез пълномощници адв. Н. Р. и адв. Й. П., и на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – С., чрез юриск. Н. Д., против Решение № 4995 от 20.07.2022г., постановено по административно дело № 5706/2021 г. по описа на Административен съд – София-град, с което Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – С. е осъдена да плати на Ц. Ц. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 12 500 лв. (дванадесет хиляди и петстотин лева), заедно със законната лихва, считано от датата на предявяване на иска - 03.08.2018г., до окончателното изплащане на присъденото обезщетение, претърпени в резултат на противоправни бездействия на администрацията при следствия арест на [улица], [населено място], изразяващи се в неосигуряване на своевременно лечение на ищеца, адекватни санитарно-битови условия и хранителен режим, в периода от 30.03.2016г. - 24.11.2016г. Исковата претенция е отхвърлена в частта за сумата над 12 500 лв. до

пълния ѝ размер от 50 000 лв. като неоснователна. Със същото решение Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – С. е осъдена да заплати разноски по делото в полза на Ц. Ц. в размер на 3615лв.

В касационната жалба, подадена от адв. П. се твърди, че решението на Административен съд – София-град в отхвърлителната му част е незаконосъобразно, необосновано и постановено при съществени процесуални нарушения. Обосновава се, исковата молба се основава на пет групи основания. Съдът определил твърде нисък размер на обезщетението от една страна, а от друга - необосновано е приел, че част от основанията не са доказани. Не бил обсъден задълбочено и самостоятелно преживеният стрес в ареста, който бил с много висок интензитет. По тези съображения се прави искане съдът да отмени решението в отхвърлителната му част и да уважи претенцията на Ц. в пълен размер, както и да присъди разноските за разглеждане на делото изцяло, вкл. и за първоначалното разглеждане на делото.

С касационната жалба, подадена от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – С., са изложени доводи, че решението на Административен съд – София град в осъдителното му част е неправилно и необосновано, доколкото изложените обстоятелства в исковата молба, на които се основава искът са били опровергани по делото. В тази връзка се твърди, че съдът е допуснал нарушения на процесуалния и материални закон при преценката на доказателствата. Отделно от това в условията на евентуалност се обосновава, че размерът на присъденото възнаграждение е твърде висок, като във връзка с определянето му липсвали подробни мотиви. По подробно изложени съображения се иска съдът да отмени решението и да отхвърли предявеният иск като неоснователен. Претендират се разноски по делото.

Всяка от страните оспорва основателността на насрещната касационна жалба и моли съдът да я отхвърли.

Представителят на СГП изразява становище, че касационната жалба на Ц. е основателна и съдът следва уважи предявената претенция в пълен размер.

Настоящият съдебен състав на Административен съд – София-град приема, че касационните жалби са подадени в срок от надлежни страни, поради което са процесуално допустими.

За да прецени основателността на всяка от жалбите, съдът съобрази следното:

Производството пред Административен съд София-град се е развило по реда на чл. 226, ал. 1 във вр. с чл. 203 и сл. АПК, във вр. с чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС. Исковата претенция е била предявена в размер на сумата от 10 000.00 лева, след което е увеличена на 50 000.00 лв. При първоначалното разглеждане на делото искът е отхвърлен. По реда на инстанционния контрол по касационна жалба на ищеца с Решение № 3472/28.05.2021г., постановено по адм. д. № 1305/2021г. по описа на Административен съд София-град, решението е отменено и делото е върнато за ново разглеждане, поради съществени процесуални нарушения. При новото разглеждането на делото е постановено обжалваното в настоящото производство решение.

С оспореното решение Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – С. е осъдена да заплати на Ц. Ц. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 12 500 лв. (дванадесет хиляди и петстотин лева), заедно със законната лихва, считано от датата на предявяване на иска - 03.08.2018г., до окончателното изплащане на присъденото обезщетение, за претърпени противоправни бездействия на администрацията при следствения арест на [улица], [населено място], изразяващи се в неосигуряване на своевременно лечение на ищеца, адекватни санитарно-битови условия и хранителен режим, в периода от 30.03.2016г. - 24.11.2016г., като исковата претенция е отхвърлена в частта за сумата над 12 500 лв. до пълния ѝ размер от 50 000 лв. като неоснователна. За да постанови този резултат, съдът е приел от фактическа и правна страна следното: На 30.03.2016 г., ищецът Ц. Х. Ц. е бил арестуван във връзка с акция срещу членовете на Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“. На 31.03.2016 г. бил привлечен като обвиняем с постановление за привлечане, издадено по досъдебно производство № 16/2015 г. по описа на Специализирана прокуратура, „Следствен отдел“, по пр. пр. № 538/2015 г. за престъпления по чл.321, ал.3, т.2, вр. с ал.1; чл.302, ат.1, вр. с чл.301, ал.1 и друго престъпление по чл.302, т.1, вр. с чл.301, ал.1 НК. По искане на Специализираната прокуратура, по НЧД № 970/16 г., шести състав на Специализирания наказателен съд срещу него е взета мярка – „задържане под стража“, която е била изпълнена в следствения арест на [улица]. Преди задържането Ц. е бил диагностициран със следните заболявания: хипертонична болест на сърцето, с назначена постоянна терапия, аноректална фистула, чернодробна стеатоза с препоръчан хигиенно-диетичен режим, интаспонгиозни дискови хернии – шморлови

телца на Тх10, Л4 и Л5; начална торако-лумбална спондиоза. След оплакване на Ц. за кардиологично неразположение на 27.04.2016 г. той е бил прегледан от екип на спешна медицинска помощ на територията на следствения арест. Установената от медицинския екип хипертонична криза е била овладяна. Артериалната хипертония е могла да се усложни с появата на хипертонична криза при висок стрес, какъвто задържаните под стража изпитват, съгласно цитираната скала на Х. и Р.. В конкретния случай, регистрираната хипертонична криза при Ц. била купирана своевременно и не е настъпил увреждащ за здравето му ефект. Не се е наложило стационариране на пациента. Предприетата хронична терапия на артериална хипертония с Н. – 1 т. дневно дала отличен ефект. Съдът е приел за недоказано твърдяното бездействие на служителите на ответника по отношение на това заболяване и оплаквания на ищеца и респ. е обосновал извод за липса на нарушения по чл. 3, ал. 1 вр. ал. 2 ЗИНЗС от страна на ответника. По отношение на оплакванията, сочещи възпаление на фистулата по време на престоя на ищеца в следствения арест, съдът е установил, че в помещението на следствения арест не са били налице необходимите хигиенно-битови условия (тоалетна и липса на топла вода) за лица, преживели такъв тип хирургични манипулации, но доколкото конкретно за това оплакване по делото се доказало, че не настъпило влошаване на състоянието на ищеца, съдът е приел за неустановено наличието на нарушения по чл. 3, ал. 1 вр. ал. 2 ЗИНЗС от страна на ответника конкретно по това оплакване. По отношение на оплакванията на ищеца, свързани с чернодробна стеатоза и жлъчно-каменната болест и тяхното обостряне по време на престоя му в следствения арест: На 07.08.2016 г. на Ц. е поставена диагноза: съмнение за жлъчно-каменна болест (жлъчна криза) без отбелязване за назначени медикаменти. По време на ареста, като резултат от недоимачното и неадекватно хранене, лошата хигиена, прилагането на дразнещи гастроинтестиналния тракт медикаменти и стреса от задържането се е достигнало до появата или засилването на заболявания от страна на гастроинтестиналния тракт, а именно: хр. гастрит и дуоденит, гастроезофагиален рефлукс, хиатална херния, аноректална фисура, холецистит с холелитиаза, стеатоза на черния дроб и метаболитен синдром. Някои от заболяванията са прогресирали (холелитиаза и холецистит), поради което се наложила хирургична интервенция с всички рискове и усложнения от това. Ц. преживял епизод на остър хепатит

(възпаление на черния дроб) с високи стойности на чернодробните показатели, които били в критични нива. Така установеното бездействие на ответника е оценено като съществено нарушение на забраната задържаните под стража да бъдат подлагани на жестоко или унижително отношение, довело до допълнително увреждане на здравето на ищеца, както и до породени в него усещания за безпомощност и уязвимост, страх от увреждане на здравето и от заплаха за живота. По отношение на оплакванията на ищеца по време на задържането му, свързани с наличието на дисковата херния: На Ц. било издадено направление за изследване, изх. № 625/27.05.2016 г. Поставена била диагноза „начални дегенеративни спондилозни промени в лумбален отдел“ и било препоръчано при болки да носи лумбален колан. Здравословното състояние на Ц. било рецидивиращо по постоянно наличен поясов болков синдром, на моменти с картината на десностранен лумбо-сакрален болков радикулопатен синдром. Назначените по време на престоя в ареста медикаменти останали без съществен ефект, а някои от тях са били противопоказни предвид стомашно-чревното заболяване на Ц., особено в случаи на обостряне. Предвид състоянието, половината от лечебния ефект би се постигнал с подходящ хигиенно-съобразен режим, който не е бил даден. В резултат за лицето са настъпили здравословни усложнения: болки в поясната област, на моменти оплаквания в картината на десностранен радикулопатен синдром. Изострянето на дегенеративния процес намерил отражение в появата на болкова симптоматика в един или друг отдел на гръбнака. Лечебните методи, приложени в ареста не са били адекватни. Състоянието на леглата също били в състояние, което не отговаряло на здравословните нужди на лице в подобно състояние. На тази база е изведен извод за нарушение на изискването за хуманно и неунижително отношение. По отношение на оплакванията на ищеца, получени в следствения арест, а именно - черни на цвят изпражнения, съдържащи кръв: ищецът страдал от заболяване на стомашно-чревния тракт, изразяващо се в каскадно променен стомах и гастродуоденит (възпаление на лигавицата на стомаха и дванадесетопръстника). Оплакванията можело да са причинени както от лошия, неподходящ хранителен режим, така и на прилаганата обезболяваща терапия за болките в кръста с нестероидни противовъзпалителни медикаменти. Вещо лице по време на престоя в ареста на ищеца е определило здравословното му състояние като особено тревожно.

Въз основа на поставената диагноза „гастродуоденит“ и изявените симптоми, вещото лице е посочило, че се налага неотложно и дори в спешен порядък провеждане на специализиран преглед от гастроентеролог, което да бъде направено със съвременна диагностична апаратура (не било възможно да се осъществи в условията на следствения арест или в медицински пункт към него, а единствено в специализирана гастроентерологична клиника). Данни за такива проведени на ищеца изследвания не са събрани по делото, поради което съдът е приел, че не са извършвани. По повод на тези оплаквания санитарно-битовите условия и хранителен режим на Ц. не са били променени до края на престоя му в следствения арест, което в крайна сметка е довело до панкреатит и премахване на жлъчния мехур на Ц.. На следващо място, по отношение на оплакването за липса на достатъчно светлина и чист въздух и топла вода в спалното помещение, ответникът не ангажира доказателства, които да опровергават твърденията на ищеца за лоши санитарно-битови условия, състоящи се в липса на достатъчно дневна светлина и чист въздух и топла вода. Макар в отговора на исковата молба да е изразено становище за нейната неоснователност, ответникът не отрича обстоятелството, че прозорците се отварят недостатъчно, същите са матирани и не пропускат дневна светлина, а аспирационната система не работи постоянно. Гореизложеното обуславя извод за нарушение на изискването за хуманно и неунизително отношение, изразяващо се в неосигуряване на благоприятни и здравословни санитарно-битови условия. В конкретния случай, именно тази липса на добри санитарно-битови условия и приема на подходяща диетична храна са допринесли за влошаване на здравословното състояние на ищеца по отношение на неговите гастроентерологични и неврологични проблеми, като се е стигнало и до трайна промяна в начина му на живот, след премахване на жлъчния му мехур, което се явява трайна последица от обострилите се в ареста негови заболявания. Установените бездействия на администрацията на ареста, изразяващи се в непредоставяне на диетична храна; липса на адекватно лечение, липса на адекватно осветление и проветряване; унижителни и нечовешки санитарно-битови условия; липса на медицински персонал на територията на ареста (ежедневно); липса на лечение на тежки заболявания (гастродуоденит), липса на своевременно и адекватно лечение на жлъчно-каменна болест, както и прилагане на адекватно лечение на

дисковата херния, щадящо гастроенерологичните заболявания на задържаното лице, са причинили на ищеца увреждане на здравето, стрес и унижение, безпомощност и уязвимост и страх - неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение, тъй като представляват нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение, респ. уронват човешкото достойнство, пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Съдът е мотивирал, че установените бездействия представляват третиране, способно да породи у ищеца емоционално и морално страдание, стрес и силно безпокойство за здравето и живота му.

Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди е определен по справедливост, на основание чл. 52 ЗЗД. В тази връзка съдът е обосновал, че спазването на принципа на справедливостта, като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Съдът е посочил, че съобразява пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото "Н. и други срещу България", съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Съдът се е ползвал на принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталният характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важният фактор за оценка на претърпените вреди. По отношение на разносните съдът е осъдил ответника да заплати разносните по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. Съдът е осъдил ответника да заплати на ищеца възнаграждение за един адвокат, съразмерно с уважената част от иска, съобразявайки възражението за прекомерност на насрещната страна.

Решението правилно. Съдът е изяснил с допустими доказателства и доказателствени

средства в необходимата пълнота релевантните по делото факти, чийто кръг е очертан с твърденията, на които се е основавал иска, описани в исковата молба. Последвалото изменение на иска е само по отношение на размера, но не и по отношение на обстоятелствата, на които той е предявен. Не се установяват нарушения във връзка с разпределянето на доказателствената тежест и преценката на събрания доказателствен материал. Съдът подробно е обсъдил всички събрани доказателства и е посочил кои факти, въз основа на кои доказателства приема за установени. Няма нормативно основание разбирането, че част от показанията на свидетелите следва да се приемат за недостоверни само защото изхождат от лица, които също са били задържани в следствения арест. Доколкото тези показания са логични последователни и непротиворечащи на останалия доказателствен материал, съдът правилно ги е възприел като достоверни, още повече че те лесно биха могли да бъдат опровергани от страна на ответника, ако условията в ареста са били различни от твърдяните. Оспореното решение е мотивирано с подробно изложена фактическа обстановка и обосновани правни изводи. В този смисъл неоснователно е възражението за необоснованост на оспорения съдебен акт. Съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода или задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл. 3, който в своята ал. 1 предвижда, че тези лица не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод извършване на административна дейност. Според чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. При определяне

размера на обезщетението съдът е отчетел всички обстоятелства, съставляващи проявления на нарушението по чл. 3, ал. 1 вр. с ал.2 ЗИНЗС за всяко едно от доказаните оплаквания, съобразил е характерът и интензитетът на породените страдания и негативни преживявания, както и здравословното състояние, в което се е намирал ищецът по време на преживяването им, като е съобразил и периода, през който ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство в резултат на установените нарушения, както и стандарта на живот в България по време на увреждането. Определено обезщетение действително изглежда високо като размер с оглед периода, през който ищецът е бил подложен на унижително отношение (предвид и практиката на ЕСПЧ по дела срещу България) – от една страна и в същото време – ниско – с оглед инфлационните процеси настъпили в страната междуременно, но той е напълно съответен на установените множество проявления на това унижително отношение по отношение на ищеца и на сумарното отчитане на интензитета на всяко едно от тях, както и на продължителността на всяко едно от установените увреждания на здравето и едновременно с това на обществения икономически стандарт в страната, поради което не може ни най-малко да се възприема като средство за необосновано обогатяване. По тези аргументи съдът намира възраженията на страните по отношение на несправедливост на размера на обезщетението за неоснователни. Въз основа на събраните по делото доказателства, съдът е достигнал до правилни и обосновани изводи, които са подробни и задълбочени, поради което настоящия съдебен състав с оглед разпоредбата на чл. 221, ал. 2 изр. последно от АПК не следва да ги приповтаря. Съдът намира, че оспореното решение е постановено и напълно при съобразяване националната правна уредба, практиката на административните съдилища, ВАС и ЕСПЧ. Макар да не изложил подробни съображения по отношение на присъдените разноси за адвокат, настоящият съдебен състав намира извършеното разпределение на направените разноси по делото за съобразено с нормите на закона, доказаните по делото разноси на ищеца, направеното възражение от ответника за прекомерност на платеното от ищеца възнаграждение за адвокат, фактическата и правна сложност на делото и нормативно установените размери на минималните адвокатски възнаграждения.

Решение № 4995 от 20.07.2027г., постановено по административно дело № 5706/2021

г. по описа на Административен съд – София-град следва да бъде оставено в сила.
При този изход на делото разносните за касационното производство следва да останат в тежест на страните така, както са ги направили.

При този изход на спора разносните на страните по делото за настоящата инстанция следва да останат в тежест на страните така, както са направени.

Мотивиран от горното, Административен съд – София-град, Х. троен състав

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 4995 от 20.07.2022г. , постановено по административно дело № 5706/2021 г. по описа на Административен съд – София-град.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.